

ΣΤΕ 2713/2012 [Νόμιμη διατήρηση επί οκταετία μη συντελεσμένης ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη]

Περίληψη

-Είναι νόμιμη η κρίση, του δικάσαντος δικαστηρίου ότι ο χρόνος των οκτώ περίπου ετών που είχε μεσολαβήσει μεταξύ της κήρυξης των ιδιοκτησιών της αιτούσας ως απαλλοτριωτέων και της υποβολής των αιτήσεών της για άρση των επίμαχων ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων δεν υπερέβαινε τον εύλογο χρόνο, πέραν του οποίου δεν θα ήταν επιτρεπτή, κατά το νόμο και το Σύνταγμα, η διατήρησή τους. Το π.δ., με το οποίο επιβλήθηκαν οι απαλλοτριώσεις αυτές, αποσκοπεί στην αναβάθμιση ευρείας πολεοδομικής ενότητας και, κατά την αντίληψη του νομοθέτη, υποβαθμισμένης. Η πολεοδομική διαρρύθμιση και ανασυγκρότησή της καθίσταται, σύμφωνα και με τα διδάγματα της κοινής πείρας, πολύπλοκη και δυσχερέστερη του συνήθους λόγω του κατακερματισμού της στις εδαφικές περιφέρειες πέντε Δήμων.

Πρόεδρος: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Εισηγητής: *Χρ. Ντουχάνης*

Δικηγόροι: *Αντ. Αντωνίου, Ιω. Βούτας*

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η αναίρεση της 1175/2006 απόφασης του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πειραιά, με την οποία συνεκδικάσθηκαν και απορρίφθηκαν προσφυγές της αιτούσας κατά των σιωπηρών απορρίψεων εκ μέρους της Διοίκησης αιτημάτων της να αρθούν ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις ακινήτων της, που ευρίσκονται επί της οδού Λαχανά 19 και 14 στην περιοχή του Δήμου Αγίου Ιωάννη Ρέντη του Ν. Αττικής.
3. Επειδή, στο άρθρο 11 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων (Κ.Α.Α.), ο οποίος κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Ν. 2882/2001 (ΦΕΚ 17 Α') και, σύμφωνα με το άρθρο δεύτερο του ίδιου νόμου, ισχύει από 6.5.2001 ορίζεται ότι: «1. Η αρχή που κήρυξε την αναγκαστική απαλλοτρίωση δύναται με απόφασή της να την ανακαλέσει, ολικώς ή μερικώς, πριν συντελεστεί, τηρώντας τη διαδικασία που ορίζεται από το άρθρο 1 για την κήρυξη αυτής. 2. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση ανακαλείται υποχρεωτικά με πράξη της αρχής η οποία την έχει κηρύξει, ύστερα από αίτηση κάθε ενδιαφερομένου που πιθανολογεί εμπράγματο δικαίωμα στο απαλλοτριωμένο ακίνητο, εάν μέσα σε τέσσερα έτη από την κήρυξή της δεν ασκηθεί αίτηση για το δικαστικό καθορισμό της αποζημίωσης ή δεν καθοριστεί αυτή εξωδίκως. Η αίτηση είναι απαράδεκτη εάν ασκηθεί μετά την

πάροδο έτους από την παρέλευση της τετραετίας αυτής, σε κάθε δε περίπτωση μετά τη δημοσίευση της απόφασης καθορισμού της αποζημίωσης [...]. Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου δεν ισχύουν προκειμένου περί απαλλοτριώσεων προς εφαρμογή σχεδίων πόλεων, ανάπτυξη οικιστικών περιοχών και για αρχαιολογικούς σκοπούς. 3 [...]. 4. Εάν περάσουν άπρακτες οι κατά τις προηγούμενες παραγράφους 2 και 3 προθεσμίες ή εκδοθεί πράξη αρνητική, κάθε ενδιαφερόμενος δύναται να ζητήσει από το τριμελές διοικητικό πρωτοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το απαλλοτριωμένο ακίνητο, την έκδοση δικαστικής απόφασης, με την οποία να ακυρώνεται η προσβληθείσα πράξη ή παράλειψη και να βεβαιώνεται η αυτοδίκαιη ή υποχρεωτικώς επελθούσα άρση της απαλλοτρίωσης. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται αναλόγως η διαδικασία που ορίζεται από τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999), πλην του άρθρου 66 αυτού. Στη δίκη καλείται ο υπέρ ου η απαλλοτρίωση και το Δημόσιο. Η εκδιδόμενη απόφαση είναι ανέκκλητη. 5 [...] 6 [...]». Περαιτέρω, στο άρθρο 29 του ως άνω Κ.Α.Α.Α. ορίζεται ότι: «1. Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται επί των απαλλοτριώσεων που κηρύσσονται από την έναρξη ισχύος του και εφεξής. 2. Απαλλοτριώσεις που κηρύχθηκαν από 1ης Φεβρουαρίου 1971 και εφεξής διέπονται από τις διατάξεις του παρόντος από το σημείο στο οποίο βρίσκονται κατά την έναρξη της ισχύος αυτού. Εξαιρούνται τα θέματα εκείνα για τα οποία κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος έχει κοινοποιηθεί εισαγωγικό δικόγραφο της σχετικής δίκης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου ή έχει εκδοθεί σχετική διοικητική πράξη, ως προς τα οποία εφαρμόζονται μόνον οι διαδικαστικές διατάξεις του παρόντος. 3 [...] 5. Απαλλοτριώσεις προς εφαρμογή σχεδίων πόλεων και ανάπτυξη οικιστικών περιοχών που κηρύχθηκαν οποτεδήποτε μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα διέπονται, κατά την έκταση που ορίζεται από την παράγραφο 2, από τις διατάξεις του Κώδικα τούτου, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που ορίζονται από τις διατάξεις αυτές. 6 [...] 8. Με την επιφύλαξη των οριζομένων από τις λοιπές διατάξεις του παρόντος Κώδικα, από την έναρξη ισχύος αυτού καταργείται κάθε γενική ή ειδική διάταξη η οποία αφορά θέματα που ρυθμίζονται από αυτόν ή αντίκειται στις διατάξεις τούτου. Κάθε παραπομπή στον α.ν. 1731/1939 ή στο ν.δ. 797/1971 ή γενικά στη νομοθεσία περί απαλλοτριώσεων νοείται από την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα ότι γίνεται στις αντίστοιχες διατάξεις τούτου. 9 [...]». Από τις ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 11 του Κ.Α.Α.Α., από τις οποίες διέπεται η παρούσα υπόθεση, δεδομένου ότι οι αιτήσεις άρσης των επιμάχων αναγκαστικών απαλλοτριώσεων υποβλήθηκαν και οι σιωπηρές απορρίψεις τους στοιχειοθετήθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του (Πρβλ. ΣτΕ 603/2008 Ολομ., 4031/2010 κ.ά.), δεν προβλέπεται αυτοδίκαιη ανάκληση των ρυμοτομικών

απαλλοτριώσεων μετά την άπρακτη πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος από την κήρυξή τους. Και αυτές, όμως, οι αναγκαστικές απαλλοτριώσεις, εφόσον μετά την κήρυξή τους διατηρούνται, χωρίς να πραγματοποιείται η συντέλεσή τους σύμφωνα με τον νόμο, επί μακρό χρονικό διάστημα, το οποίο, υπό τις ιδιαίτερες συνθήκες, που συντρέχουν σε κάθε περίπτωση, υπερβαίνει τα κατά την κρίση του αρμοδίου δικαστηρίου εύλογα όρια, αποτελούν νομικό και οικονομικό βάρος της ιδιοκτησίας, το οποίο είναι αντίθετο προς την συνταγματική προστασία της. Επομένως, στις περιπτώσεις αυτές, όπως και στις περιπτώσεις ρυμοτομικού βάρους, το οποίο συνεπάγεται ο χαρακτηρισμός ακινήτου ως χώρου κοινωφελών χρήσεων, ανακύπτει υποχρέωση της Διοικήσεως να άρει την αναγκαστική απαλλοτρίωση ή το ρυμοτομικό βάρος, η υποχρέωση δε αυτή δεν αναιρείται από το γεγονός, ότι για την άρση απαιτείται η τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου, για την οποία ο νόμος προβλέπει την τήρηση ορισμένων διατυπώσεων, διότι η τροποποίηση με σκοπό την άρση της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης επιβάλλεται, κατά τα προαναφερθέντα, για λόγους προστασίας του συνταγματικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος της ιδιοκτησίας (βλ. Σ.τ.Ε. 4429/2010, 3842/2008, 3232/2008 κ.ά.).

4. Επειδή, όπως, εν προκειμένω, έκανε δεκτό η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, με το από 20.9.1995 Πρ. Δ/μα (ΦΕΚ 1049 Δ') εγκρίθηκε η πολεοδομική μελέτη αναθεώρησης και επέκτασης τμημάτων των Δήμων Αθηναίων, Αγίου Ιωάννη Ρέντη, Αιγάλεω, Περιστερίου και Ταύρου. Ειδικότερα, με το εν λόγω Πρ. Δ/μα, εγκρίθηκε, μεταξύ άλλων, το πολεοδομικό σχέδιο της πολεοδομικής ενότητας «Ελαιώνα» των ως άνω Δήμων και αναθεωρήθηκε το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο της ίδιας πολεοδομικής ενότητας, το οποίο είχε εγκριθεί με το από 11.2.1991 Πρ. Δ/μα (ΦΕΚ 74 Δ'), κατά τρόπο ώστε δύο ακίνητα φερομένης ιδιοκτησίας της αναιρεσείουσας να χαρακτηρίζονται ως κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου. Πρόκειται για ένα ακίνητο επί της οδού ... στην εδαφική περιφέρεια του Δήμου Αγίου Ιωάννη Ρέντη εντός οικοδομικού τετραγώνου που περιβάλλεται από τις οδούς Λαχανά, Σαρανταπόρου, Θηβών και Επιδάουρου, και ένα ακίνητο επί της οδού στην εδαφική περιφέρεια του ίδιου Δήμου εντός οικοδομικού τετραγώνου που περιβάλλεται από τις οδούς Λαχανά, Σαρανταπόρου, Μάρκου Μπότσαρη και Επιδάουρου. Στις 26.1.2004 και 27.1.2004 η αιτούσα υπέβαλε αιτήσεις προς το τότε Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, το Νομάρχη Πειραιώς και την Περιφέρεια Αττικής, με τις οποίες ζήτησε την άρση των ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων των ακινήτων αυτών λόγω παρόδου του ευλόγου χρόνου, εντός του οποίου όφειλαν να είχαν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες συντέλεσής τους, οι αιτήσεις, όμως, αυτές απορρίφθηκαν σιωπηρώς από τη Διοίκηση. Κατά των εν λόγω σιωπηρών απορρίψεων των αιτήσεων της η αιτούσα άσκησε προσφυγές, οι οποίες συνεκδικάσθησαν από το Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιά, εκδόθηκε δε επ'

αυτών η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, με την οποία απορρίφθηκαν οι προσφυγές αυτές. Κρίθηκε σχετικώς από το διοικητικό πρωτοδικείο ότι ενόψει εγγράφου του Δήμου Αγίου Ιωάννη Ρέντη, σύμφωνα με το οποίο «αυτή την περίοδο συντάσσεται η πράξη εφαρμογής, η οποία θα ολοκληρωθεί εντός του ενεστώτος έτους (2006), αφορά ευρύτερη έκταση 250 στρεμμάτων, ενώ έχουν ήδη γίνει τρεις αναρτήσεις της κτηματογράφησης και έχουν υποβληθεί δηλώσεις ιδιοκτησίας από το 95% των ιδιοκτητών, οπότε και μετά την κύρωση της πράξης εφαρμογής θα προχωρήσει στον προβλεπόμενο δικαστικό προσδιορισμό τιμής μονάδος για την αποζημίωση των απαλλοτριουμένων ιδιοκτησιών», το χρονικό διάστημα των οκτώ ετών και δύο μηνών που παρήλθε από την επιβολή της δέσμευσης των επίμαχων ακινήτων μέχρι την υποβολή της αίτησης να αρθεί η ρυμοτομική απαλλοτρίωση τους, δεν υπερβαίνει τα εύλογα όρια, εντός των οποίων και μόνο θα ήταν ανεκτή κατά το Σύνταγμα και το νόμο η δέσμευση των ιδιοκτησιών της αιτούσας.

5. Επειδή, από την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση προκύπτει ότι το από 20.9.1995 Πρ. Δ/μα, οι κανονιστικές διατάξεις του οποίου είναι, άλλωστε, ληπτές υπόψη κατ' αναίρεση, επιχειρεί πολεοδομικό σχεδιασμό ευρύτατης πολεοδομικής ενότητας, η οποία εμπίπτει στην εδαφική περιφέρεια πέντε Δήμων του πολεοδομικού συγκροτήματος της Αθήνας, μεταξύ των οποίων και του Δήμου Αθηναίων, και χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων, από την ύπαρξη βιομηχανικών μονάδων διαφόρων βαθμών όχλησης. Η ίδια πολεοδομική ενότητα, στην οποία κατά το παρελθόν επιτρεπόταν, έστω και σε μεταβατικό στάδιο 20 ετών, η λειτουργία βιομηχανικών μονάδων ακόμη και υψηλής όχλησης [άρθρο 4 του από 11.2.1991 Πρ. Δ/τος (ΦΕΚ 74 Δ') και σε τμήματα της οποίας επετράπη η λειτουργία μονάδων χαμηλής και μέσης όχλησης (άρθρο 3 του από 20.9.1995 Πρ. Δ/τος)], περιλαμβάνει εκτεταμένες περιοχές, οι οποίες ευρίσκονται πλησίον του κέντρου των Αθηνών και χαρακτηρίζονται ρητώς από το νόμο [άρθρο 15 ενότητα Α' /παρ. 2.5. του Ν. 1515/1985 (ΦΕΚ 18 Α'), ο οποίος αφορά στο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας, όπως η διάταξη αυτή τροποποιήθηκε μεταγενεστέρως με το άρθρο 11 του Ν. 3481/2006 (ΦΕΚ 162 Α')] ως υποβαθμισμένες περιοχές που χρήζουν αναβάθμισης. Ενόψει τούτων και ανεξαρτήτως των επιμέρους αιτιολογιών της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η κρίση, πάντως, του δικάσαντος δικαστηρίου ότι ο χρόνος των οκτώ περίπου ετών που είχε μεσολαβήσει μεταξύ της κήρυξης των ιδιοκτησιών της αιτούσας ως απαλλοτριωτέων και της υποβολής των αιτήσεων της ίδιας για άρση των επίμαχων ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων δεν υπερέβαινε τον εύλογο χρόνο, πέραν του οποίου δεν θα ήταν επιτρεπτή, κατά το νόμο και το Σύνταγμα, η διατήρησή τους σύμφωνα με όσα εκτίθενται σε προηγούμενη σκέψη, είναι νόμιμη, δεδομένου ότι, κατά τα αμέσως προαναφερόμενα, το από 20.9.1995 Πρ. Δ/μα, με το οποίο επιβλήθηκαν οι απαλλοτριώσεις αυτές, αποσκοπεί, κατά την έννοιά του, στην αναβάθμιση

- πολεοδομικής ενότητας ευρείας και, κατά την αντίληψη του νομοθέτη, υποβαθμισμένης, η πολεοδομική διαρρύθμιση και ανασυγκρότηση της οποίας καθίσταται, σύμφωνα και με τα διδάγματα της κοινής πείρας, πολύπλοκη και δυσχερέστερη του συνήθους λόγω του κατακερματισμού της στις εδαφικές περιφέρειες πέντε Δήμων. Πρέπει, κατόπιν τούτων, να απορριφθεί ο λόγος αναιρέσεως, σύμφωνα με τον οποίο η προσβαλλόμενη απόφαση είναι πλημμελώς αιτιολογημένη.
6. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση προβάλλεται ότι μη νομίμως δεν ελήφθη υπόψη από το διοικητικό πρωτοδικείο το γεγονός ότι οι ιδιοκτησίες της αιτούσας είχαν ήδη κηρυχθεί απαλλοτριωτές με το από 11.2.1991 Πρ. Δ/τος (ΦΕΚ 74 Δ'), το δε πολεοδομικό τους καθεστώς παρέμεινε αμετάβλητο και μετά την έκδοση του από 20.9.1995 Πρ. Δ/τος, με συνέπεια ο χρόνος διατήρησης των ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων να είναι κατά πολύ μακρύτερος, δηλαδή, πλέον των δεκατριών ετών. Ο λόγος, όμως, αυτός, ο οποίος, άλλωστε, προβάλλεται κατ' επίκληση ρυθμίσεων του από 11.2.1991 Πρ. Δ/τος, οι οποίες δεν έχουν κανονιστικό αλλά ατομικό χαρακτήρα, προβάλλεται απαραδέκτως για πρώτη φορά με την αίτηση αναιρέσεως, δεδομένου ότι με τις προσφυγές της αιτούσας υποστηρίχθηκε αντιθέτως ότι «... την 30.11.1995 ... εγκρίθηκε η πολεοδομική μελέτη ... (περιοχής Ελαιώνα) του Ν. Αττικής. Με την πολεοδομική αυτή μελέτη, ιδιοκτησία μας ... χαρακτηρίζεται ως χώρος κοινοχρήστου πρασίνου ... Από το έτος 1995 και εντεύθεν δεν έγινε καμία ενέργεια για την προώθηση της απαλλοτριωτικής διαδικασίας ... Με τα δεδομένα αυτά, παρατηρούμε ότι η επίμαχη δέσμευση του ακινήτου ... διατηρήθηκε για χρονικό διάστημα πλέον των οκτώ (8) ετών ...». Πρέπει, επομένως, να απορριφθεί και αυτός ο λόγος αναιρέσεως.
7. Επειδή, κατόπιν τούτων, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της, πρέπει δε να επιβληθεί στην αιτούσα η δικαστική δαπάνη του Δημοσίου και της Περιφέρειας Αττικής, η οποία υπεισήλθε στη θέση της αναιρεσίβλητης Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αθηνών-Πειραιώς, που καταργήθηκε με το άρθρο 283 παρ. 2 του Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ87Α').